

$$X = \frac{V_r^{zap}}{V_M^{nl}} \cdot 100\%,$$

де X — процент виконання місячного плану за номенклатурою; V_r^{zap} — обсяг зарахованої продукції з початку місяця по r -ий робочий день; V_M^{nl} — обсяг продукції за календарним планом на місяць, який розраховується за формулою

$$V_M^{nl} = \sum_{i=1}^M \sum_{r=1}^d N_{ri}^{nl} \cdot C_i.$$

Вихідні документи системи обліку виконання планових завдань дозволяють стимулювати у працівників суворе виконання планових завдань, забезпечувати керівництво підприємства необхідною оперативною інформацією про щодобовий випуск продукції дільницями та цехами, про зараховану продукцію з початку місяця та про відхилення від календарного плану; про обсяг зарахованої й фактично випущеної годної продукції, а також дозволяють мати інформацію про кількість незарахованих робочих днів і про недовиконання місячного плану за номенклатурою на будь-який робочий день місяця.

Така система заліку вимагає виробничі підрозділи працювати по запланованій номенклатурі й не випускати позапланову продукцію. Це сприятиме ритмічній роботі наступних за технологічним процесом виробничих підрозділів підприємства та забезпечуватиме ефективність всієї логістичної системи.

1. Николайчук В.Е. *Логистика в сфере распределения*. — СПб.: Питер. — 2002. — 160 с.
2. Невелев А.М., Касьян И.И. *Материально-техническое снабжение и сбыт на промышленном предприятии*. — К.: Техника., 1980.
3. Мороз Л.І. *Інтеграція маркетингу і логістики у формуванні товарної політики підприємства // Вісн. НУ "Львівська політехніка"*. — 2002. — № 448. — С. 299 — 303.

УДК 339.138

С.О. Нечепуренко

Національний університет "Львівська політехніка"

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛОГІСТИКИ ЗЕД

© Нечепуренко С.О., 2003

Розглянуті концепція і структура логістики, ефективність логістичних систем як складових менеджменту, зокрема в міжнародних перевезеннях.

The conditions of the improvement of concept and structure of logistics, effectiveness of logistic system as an important component of management are analyzed in this article.

На сучасному етапі одним із ключових елементів конкурентної ринкової стратегії підприємства є логістика. Як відомо, логістика (в перекладі з грецької) — це мистецтво обчислювати. Історично становлення логістики як науки пов'язано з військовою справою. І тільки в 60-х рр. ХХ ст. принципи логістики почали застосовувати в промисловості країн Західної Європи. Останнє пов'язане із змінами в управлінській орієнтації, що зумовило розроблення нової концепції керування матеріальними потоками.

За існуючим визначенням сутність концепції логістики полягає в інтеграції всіх функціональних сфер, пов'язаних з проходженням матеріальних потоків від виробника до споживача в єдиний логістичний комплекс.

У системі менеджменту логістика розглядається як організація управління цілеспрямованою підготовкою і доцільним використанням коштів і послуг, необхідних для вирішення конкретних завдань.

Логістика виступає також в якості специфічної інфраструктури економіки, яка будується на чіткій взаємодії попиту, поставок, виробництва, транспортування і розподілу продукції.

У контексті маркетингу логістика інтерпретується як процес управління виробництвом, рухом і збереженням матеріалів і товарів, а також супутніми інформаційними потоками за допомогою організації каналів товароруку, причому поточні і майбутні витрати мінімізуються за умови високоефективного виконання і доставки замовлень.

Отже, не існує єдиного погляду на визначення логістики. На нашу думку, логістика носить всеохоплюючий характер, виконуючи відповідні функції. Її правомірно трактувати як конгломеративну, гармонізовану систему, що охоплює безпосередньо виробництво, сферу планування і управління всією діяльністю підприємства під час руху матеріальних потоків з проходженням трьох стадій поставник-виробник-споживач і забезпечує економію корпоративних витрат, пропонуючи пріоритет споживача.

Логістика відіграє суттєву роль в підвищенні ефективності підприємницької діяльності, зокрема в сфері зовнішньоекономічних зв'язків.

Слід відмітити, що рух матеріальних ресурсів в сфері ЗЕД має свої особливості, що зумовлено багатогранністю форм зовнішньоекономічного співробітництва і відповідно множиною видів зовнішньоекономічних операцій.

Відповідно до прийнятої класифікації критеріально виділяють зовнішньоекономічні операції:

- 1) за напрямками торгівлі;
- 2) за групами товарів;
- 3) за ступенем готовності товару до продажу;
- 4) за видом товарообмінної торгівлі;
- 5) за видом торгівлі науково-технічними досягненнями;
- 6) торговельно-посередницька діяльність;
- 7) конкурсні види торгівлі.

Ефективність зовнішньоекономічних операцій формується на етапі їх планування і попередньої підготовки до проведення, а оцінюється за допомогою їх фінансового аналізу, який зводиться до аналізу двох взаємопов'язаних процесів:

- а) капіталовкладення в операцію, тобто витрати;
- б) отримання результатів від здійсненої операції.

Оцінку ефективності ЗЕД можна здійснювати за різними показниками, головними із яких є такі:

- ефективність експорту;
- ефективність імпорту;
- чистий приведений прибуток;
- коефіцієнт витрат;
- ефективність витрат.

Враховуючи те, що логістика системно включає галузі, де вирішуються проблеми запасів, транспортування, складів тощо, вона виступає життєво необхідним компонентом підвищення ефективності зовнішньоекономічних операцій загалом.

Як свідчить досвід високоіндустріальних країн Заходу, процес власного виробництва становить 2 % від господарського циклу, а 98 % пов'язані тою чи іншою мірою з матеріально-технічним забезпеченням і збутом. Витрати на ці операції здійснюються в

розмірі 15 % вартості валового внутрішнього продукту, що еквівалентно 30 % загальної суми виробничих витрат.

Концепція логістичних систем ЗЕД тісно пов'язана з питаннями забезпечення та руху матеріальних ресурсів, надходження товарів.

Логічно, що основні функції логістики в сфері ЗЕД зводяться до оптимізації витрат, з одного боку, і підвищення ефективності зовнішньоекономічних операцій, з іншого.

Реалізація вказаних логістичних функцій з необхідністю зумовлює прогнозування, аналіз і оцінку вигод і можливих ризиків зовнішньоекономічних операцій; досягнення оптимуму в поставках і запасах; інформаційне забезпечення; збут з урахуванням митних, податкових аспектів.

Отже, логістичні системи ЗЕД для забезпечення виконання своїх функцій повинні мати відповідну структуру.

Доцільно виділити два рівні логістичних систем ЗЕД:

- 1) глобальний;
- 2) локальний.

Глобальний рівень слід ототожнювати з цілісним комплексом логістики ЗЕД.

Локальний рівень можливо асоціювати з рівнем конкретизованих логістичних систем ЗЕД.

У контексті вказаних рівнів правомірно виділити інтегровану (глобальну) логістичну систему ЗЕД і локальні (конкретизовані) системи або підсистеми. Кожна з названих видів логістичних систем ЗЕД нараховує у своєму складі відповідні компоненти (див. рисунок).

Оптимізація структури логістичних систем ЗЕД є складовою успіху компанії. Структурно досконала логістична система ЗЕД надає компаніям можливість ефективно вирішувати проблеми отримання і організації доступу до зовнішніх ресурсів, з метою вирішення власних завдань.

Логістичні системи ЗЕД успішно діють в США, Великобританії, Франції, Японії. Зокрема у Франції успішно діють логістичні системи в сфері міжнародних перевезень таких фірм як "Jeronor", "Rungis", "Villens", "Truffo".

На цих фірмах запроваджені інтегровані логістичні системи з урахуванням дії ревелентних і неревелентних факторів і обставин, що зумовлюють їх дієвість і високу ефективність.

В основі запроваджених логістичних систем французьких фірм лежить вибір ключових ланок виробничої і збутової діяльності з визначенням пріоритетів першого рівня; розроблення і забезпечення комплексу здійснення операцій всередині компанії; визначення інфраструктурних ланок, які не є головними.

Окрім того, розроблена система пошуку і встановлення ефективних міжнародних зв'язків для спільного здійснення множини операцій у сфері міжнародних перевезень надає можливість виявити конкретні шляхи і способи зниження витрат з укладанням і реалізацією угод. У межах існуючих систем логістики ЗЕД створені інформаційні банки даних.

Логістичні системи забезпечують механізм реалізації конкурентних переваг і довготривалого співробітництва під час зовнішньоекономічної діяльності. Так, на підприємствах "Форд" використання логістичних систем з орієнтацією їх на пріоритет споживача зумовило скорочення запасів на 40 %. За даними досліджень проф. А. Смахова, реалізація функцій логістики забезпечує скорочення затрат на транспортування і збереження продукції на 15 — 20 %, зменшення рівня запасів на 15 — 20 %.

Важливими характеристиками логістичних систем є свідоме маніпулювання механізмом перерозподілу ризику. Оптимальний і справедливий розподіл ризиків і вигод зовнішньоекономічних операцій між їх учасниками — це основа надійності логістичних систем.

ІНТЕГРОВАНА ЛОГІСТИКА

Види логістичної локальної системи	Структурні компоненти і означені параметри
1. Контрактно-закупівельна логістика	1. Якісні характеристики товару, сировини. 2. Контрактні ціни. 3. Форми і методи міжнародних розрахунків, поставки. 4. Гарантії, арбітраж тощо.
2. Транспортна логістика	1. Вибір транспортних засобів за видами. 2. Мінімізація витрат і часу
3. Логістика запасів	1. Визначення оптимальної партії запасів, відповідно до потреби в них.
4. Виробнича логістика	1. Визначення оптимальних показників інвестицій, лізингу, оренди в ЗЕД.
5. Логістика фінансових потоків	1. Вибір фінансових інструментів. 2. Гарантії, векселі, кредит. 3. Акредитив, інкасо тощо. 4. Мінімізація витрат часу.
6. Логістика цінових утворень	1. Визначення конкурентної ціни реалізації товару.
7. Логістика маркетингових комунікацій	1. Визначення споживацьких властивостей товару.
8. Логістика збуту і розподілу	1. Вибір оптимальної системи реалізації товарів.
9. Логістика інформаційного комплексу	1. Забезпечення необхідним інформаційним потоком. 2. Інформаційне управління логістичними системами ЗЕД.

Структура логістичних систем ЗЕД

Отже, логістичні системи ЗЕД відіграють роль організаційно-управлінського механізму координації дій спеціалістів різноманітних служб, які керують матеріальними потоками.

З одного боку, логістична система ЗЕД — це взаємопов'язану множину структурних елементів, функціонально задіяних для єдиної мети фірми, з іншого — своєрідний план, який забезпечує суб'єктам управління її досягнення.

1. Балабанов И.Т. *Внешнеэкономические связи: Уч. пособие для вузов.* — 2-е изд., перераб. и доп. — М., 2001. 2. Захаров К.В. и др. *Логика, эффективность и риски внешнеэкономических операций.* — К.: ИНЭКС, 2000. 3. Кириченко О.А. *Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб.* — К.: Знання-Прес, 2002. 4. Неруш Ю.М. *Коммерческая логистика: Учебник для вузов.* — М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997.